

KONSEKVENSER AF UKRAINE-KRIGEN: KMC OG GASFORSYNINGEN

af Axel Bonde, Chefjurist, KMC

KMC – Kartoffelmelcentralen amba – er den største danske virksomhed inden for stivelsesproduktion, og andelsselskabet er blandt de allerstørste i Europa inden for sektoren. Produktion af kartoffelstivelse er meget energitung, og der bruges store mængder naturgas, hvoraf hovedparten kommer fra Rusland. En lukning for gassen vil være katastrofalt for KMC, og det vil også medføre en netto reduktion af gasproduktionen.

Meget er ændret, siden Rusland d. 24. februar invaderede Ukraine. Det var i sig selv en ubehagelig nyhed, og bedre blev det ikke, da vi fra Energistyrelsen i marts blev gjort opmærksom på, at regeringen på den baggrund havde valgt at justere den danske nødplan for gasforsyning. Overordnet har nødplanen til formål specielt at sikre danskernes fødevarerforsyning – altså at der er mad på hylderne.

Bliver der mangel på gas, er en prioritering naturligvis nødvendig.

Selv om stivelsesfabrikkerne løbende er trimmet og energioptimeret, er produktion som bekendt meget energitung. I særdeleshed bruges store mængder naturgas, hvoraf hovedparten desværre kommer fra Rusland.

Putin er utilregnelig, og der gik ikke lang tid, før der bl.a. blev stillet krav om, at betaling for gassen fremover skulle ske i russiske rubler – ellers blev der lukket for hansen. Det er så siden sket for en række lande, som ikke ville betale i rubler – herunder senest for Danmark d. 1. juni. Det Europæiske gasnet er imidlertid forbundet sådan, at vores gas flyder via Tyskland. Altså

bliver vores forsyning reelt ikke afskåret, om end det officielt og politisk er meldt ud fra Rusland, at gasforsyning til Ørsted nu er slut.

Nødplanen

Skulle der blive mangel på gas (og energi i øvrigt), bruger myndighederne så deres nødplan. Planen kategoriserer først aftagere som hhv.:

- A) "beskyttet gaskunde"
- og
- B) "ikke beskyttet gaskunde".

Derefter opdeles de største gasforbrugende virksomheder i 2 grupper, hhv.:

- 1) "med et samfundskritisk forbrug"
- og
- 2) "uden et samfundskritisk forbrug".

Virksomheder i første gruppe får dækket deres minimumsforbrug, hvis der er overskud, efter at de beskyttede gaskunder har fået deres mængder.

Figur 1. KMC og hovedkvarteret i Brande

Skulle der så være ekstra gas til rådighed, vil den blive fordelt pro rata blandt alle ikke-beskyttede gaskunder.

Den danske prioritering

Den danske prioritering er foretaget på baggrund af virksomhedernes funktioner (hvad producerer de), deres gasbehov, evt. omstillingsmuligheder og omkostninger ved manglende gasforsyning.

Vurderingen sammenholdes med Beredskabslovens kriterier for "*samfundskritikalitet*", hvilket betyder, at man ser på forhold som f.eks.:

- * Liv og sundhed
- * Fødevarerforsyning
- * Miljøforhold
- * Samfundsøkonomiske konsekvenser
- * Privatøkonomiske konsekvenser for de enkelte virksomheder ved manglende gasforsyning.

KMC nederst på listen

KMC er havnet nederst på listen!

I værste fald kan det betyde, at vores gasforsyning bliver afskåret med et varsel på blot 72 timer.

Myndighederne vurderer nemlig som udgangspunkt, at vores stivelsesproduktion på kort sigt ikke er samfundskritisk. Dog anses evt. manglende gasforsyning for at være kritisk for vores rensningsanlæg, hvis den biologiske proces stopper.

Det antages videre, at en reduceret gasforsyning kan påvirke ca. 100 medarbejdere, hvorved omsætningen vil falde med op mod 1,2 mia. DKK. Dog kan der muligvis omstilles til flydende gas, hvis der opnås miljøgodkendelse.

Uenig i myndighedernes vurdering

Det er næppe nogen overraskelse, at vi ikke er enige i myndighedernes vurdering og prioritering!

Og da vi havde hele 2 dage til at reagere på Styrelsens skrivelse af 15.03.22, sendte vi vores første høringssvar d. 17.03.22. Vi oplyste her, at stivelsen fra KMC og AKV netop anvendes i fødevarer. Navnlig mejerier og slagterier er direkte afhængige af vores stivelse i deres produktion til erstatning af fedt og protein i deres grønne light produkter – og for at sikre holdbarheden. Uden stivelse i deres fremstillingsproces vil der være tale om en markant dårligere udnyttelse af deres råvarer med deraf følgende madspild.

Vi har orienteret myndighederne om fremstillingen af kartoffelprotein til erstatning for animalske proteiner, hvilket markant reducerer importen af soja fra oversøiske lande. Godt for helbred, klima og miljø.

Produktion af biogas

Og ikke mindst har vi oplyst om vores levering af kartoffelpulp til produktion af biogas.

SEGES har beregnet, at alene pulpen fra vores stivelsesproduktion genererer en teoretisk gasmængde på ca. 85 m² pr. ton. Sammenholdt med det faktisk anvendte gasforbrug i produktionen, viser det, at vi som industri leverer energi (pulp) til mindst 1½ gang mere gas end forbrugt i produktionen.

Også fra et energimæssigt perspektiv forekommer det derfor helt meningsløst at afskære gasforsyning til stivelsesfremstilling. Skal fabrikkerne vedblive at være netto-energileverandør via pulpleverancer, kræver det, at vi holder produktionen kørende – altså får gas.

Direkte adspurgt udtaler formand for "Biogas Danmark" Henrik Høegh, at svigtende levering af pulp til biogas ikke alene vil være katastrofalt for den fremtidige pro-

duktion af biogas, hvor man tilsigter en 50 pct. forøgelse, men samtidig ødelægge Danmarks muligheder for at blive uafhængig af russisk gas.

Ud over pulpen leveres i øvrigt en del af protamylassen til biogas.

Endelig kan som kuriosum nævnes, at også noget af spildevandet fra rensningsanlægget går til biogas.

Grøn omstilling efter Ukraine?

Regeringen har en plan om grøn omstilling for klima og ernæring. Men hvad så nu efter Ukraine?

Fødevareminister Rasmus Prehn udtalte d. 16.03.22 til Jyllandsposten Erhverv, at vi trods Ukraine-krisen ikke må gå i baglås med omstilling af dansk fødevareproduktion. *"Tværtimod må det være en ekstra motivation til en hurtigere grøn omstilling med bl.a. flere plantebaserede fødevarer"*.

Det er lige os. Vi sikrer netop bæredygtig grøn og klimavenlig vegetabilsk ernæring som alternativ til de klimabelastende animalske produkter. Vi laver en masse plantebaseret mad. Vi sikrer, at andre kan udnytte deres råvarer optimalt – og samtidig er vi nettoleverandør af energi.

Det forekommer at være ren "win-win".

Madspild i et hidtil uset omfang

Hertil kommer, at skulle gassen endelig blive afbrudt forud for kampagnestart, står vi med omkring 2 mio. tons kartofler, der ikke kan blive forarbejdet. Det kan betyde madspild i et hidtil uset omfang.

Under coronakrisen for 2 år siden iværksatte EU-kommissionen særlige støtteforanstaltninger til EU's kartoffelbranche for at skaffe samlet 2,65 mio. tons konsumkartofler ud af markedet.